

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****SELAHATTİN DURDU BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/22162
Karar Tarihi : 15/6/2021

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Hicabi DURSUN
Muammer TOPAL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Raportörler : Mehmet Sadık YAMLI
Eren Can BENAKAY
Başvurucu : Selahattin DURDU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, davanın sonucuna etkili iddialar yönünden istinaf incelemesinin yapılmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/7/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, şehit yakını olup Sağlık Bakanlığına (İdare) bağlı Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesinde taşeron firmalara bağlı işçi olarak 1/7/2004

tarihinde işe başlamıştır. Yaklaşık 11 yıl sonra başvurucu, şehit yakını kontenjanından memur olarak atanmaya hak kazanmıştır. Bunun üzerine memur olmak amacıyla 3/8/2015 tarihinde İdareye fesih bildirimini içeren dilekçesini vermiş ve dilekçesine Sosyal Güvenlik Kurumunun sigortalılık hizmet süresinin 15 yıldan ve prim ödeme gün sayısının 3.600 günden fazla olduğunu gösteren 4/5/2015 tarihli yazısını eklemiştir. Başvurucu daha sonra Sağlık Bakanlığında memur olarak işe başlamıştır.

9. Başvurucu 15/10/2015 tarihinde, 11 yıllık hizmeti karşılığında tarafına kıdem tazminatı ödenmesine karar verilmesi istemiyle taşeron firma ile İdare aleyhine Bakırköy 23. İş Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

10. Davalı İdare, savunmasında kıdem tazminatından taşeron firmanın sorumlu olduğunu savunmuştur. Firma ise özette başvurunun memur olarak atandığı için iş sözleşmesini kendi iradesiyle sonlandırdığını, bu nedenle kıdem ve ihbar tazminatına hak kazanamayacağını ileri sürmüştür.

11. Mahkemenin 16/12/2016 tarihli Duruşmada Tutanağı'nda, başvurunun hizmet süresinin 15 yıldan, prim ödeme gün sayısının ise 3.600 günden fazla olduğunu belirten Bağcılar Sosyal Güvenlik Merkezinden (Bağcılar SGM) alınan yazının dosyaya sunulduğu ve davalı tarafın bu yazıya cevap vermek için süre istediği belirtilmiştir. Başvurucunun ayrıca aşağıdaki beyanı tutanak altına alınmıştır:

"... Ben işten ayrılmadan önce 3600 günümü doldürmüştüm. Bağcılar SGM den buna ilişkin yazıyı aldım. Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi yetkililerine sundum ve işten ayrılmak istediğimi de söyledim. Yani öncelikle 3600 günümü doldürdüm. Daha sonra memurluğa geçtiğim için ayrıldım. Buna ilişkin belgeyi dosyama sunmuştum ... dedi. Beyanı okundu imzası alındı."

12. Mahkeme 4/5/2017 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararda, taraflar arasında kıdem tazminatına hak kazanılıp kazanılmadığı hususunda ihtilaf bulunduğu ifade edilerek Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 26/4/2012 tarihli ve E.2010/6615, K.2012/14620 sayılı kararına (bkz. § 18) atıfla başvurunun memur olmak için işten ayrıldığı ve iş akdini haklı nedene dayanmadan eylemli olarak feshettiği belirtilmiştir.

13. Başvurucu istinaf yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde, Mahkemenin emsal olarak gösterdiği Yargıtay 9. Hukuk Dairesi kararının güncelliğini yitirdiğini ifade etmiştir. Davasına emsal olabilecek Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 7/4/2016 tarihli kararı (bkz. § 19) ile Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 14/12/2015 tarihli kararından (bkz. § 20) habsettikten sonra 25/8/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak işten ayrıldığından kendisine kıdem tazminatı ödenmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, dilekçesine hem anılan Yargıtay kararlarını hem de Bağcılar SGM tarafından verilen 4/5/2015 tarihli yazıyı da eklemiştir.

14. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 10/5/2018 tarihinde başvurunun istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir. Kararda 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 357. maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddianın dikkate alınmayacağı ifade edilmiştir. Gerekçede, başvurunun ilk derecedeki yargılama boyunca 15 yıllık sigortalılık süresini doldurduğuna ve prim ödeme gün sayısının 3.600 günü geçtiğine dair bir beyanda bulunmadığı belirtilmiş ve aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

"Davacı yapılan yargılama boyunca mahkemeden 15 yıllık sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısının 3600 günü geçtiğine dair bir beyanda bulunmamış istinaf dilekçesine eklediği akla Bağcılar sosyal güvenlik merkezinden aldığı davacının 15 yıllık sigortalılık süresini ve 3600 gün prim ödeme süresini doldurduğuna dair belgeye eklediği anlaşılmıştır."

HMK Madde 357- (1) madde gereğince Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşı dava açılmaz, davaya müdahale talebinde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 166 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

Davacı ilk derece mahkemesinde emekliliğe hak kazandığına dair bir iddiada bulunmadığından istinaf dilekçesine ekli bu belge değerlendirme konusu yapılmamıştır.

Davacının son beş yıllık sigortalılık süresini ile 3600 gün prim ödeme süresini doldurduğuna dair belge, ilk derece mahkemesine sunulmadığından HMK 357/1 madde gereğince değerlendirmeye alınmaz; ilk derece mahkemesinin vermiş olduğu karar usul ve yasalara uygun olduğundan davacı tarafın istinaf başvurusunun esaslan reddine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir. "

15. Nihai karar, başvurucuya 21/6/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

16. 1475 sayılı Kanun'un "Kıdem tazminatı" kenar başlıklı 14. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanuna tabi işçilerin hizmet akitlerinin:

....

5. (Ek: 25/8/1999 - 4447/45 md.) 506 Sayılı Kanunun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanunun Geçici 81 inci maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi istekleri ile işten ayrılmaları nedeniyle,

Feshedilmesi veya kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile sona erdirmesi veya işçinin ölümü sebebiyle son bulması hallerinde işçinin işe başladığı tarihten itibaren hizmet aktinin devamı süresince her geçen tam yıl için işverence işçiye 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir. Bir yıldan artan süreler için de aynı oran üzerinden ödeme yapılır."

17. 6100 sayılı Kanun'un "Yapılamayacak işlemler" kenar başlıklı 357. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerinde karşı dava açılmaz, davaya müdahale talebinde bulunulamaz, davanın ıslahı ve 166 ncı maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere davaların birleştirilmesi istenemez, bölge adliye mahkemesince resen göz önünde tutulacaklar dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz.

(3) İlk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir."

B. Yargıtay Kararları

18. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 26/4/2012 tarihli ve E.2010/6615, K.2012/14620 sayılı kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

1475 sayılı yasanın 14/2 maddesi, işçinin aynı işverene bağlı olarak bir ya da değişik işyerlerinde çalıştığı sürelerin kıdem hesabı yönünden birleştirileceğini hükme bağlamıştır. O halde kıdem tazminatına hak kazanmaya dair bir yıllık sürenin hesabında da işçinin daha önceki fasilalı çalışmaları dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, her bir fesih şeklinin kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde gerçekleşmesi hizmet birleştirilmesi için gerekli bir koşuldur. İşçinin önceki çalışmaları sebebiyle kıdem tazminatı ödenmişse, aynı dönem için iki defa kıdem tazminatı ödenemeyeceğinden, tasfiye edilen dönemin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması mümkün olmaz. Yine, istifa etmek suretiyle işverenden ayrılan işçi kıdem tazminatına hak kazanmayacağından, istifa yoluyla sona eren önceki dönem çalışmaları kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmaz. Ancak, aynı işverene ait bir ya da değişik işyerlerinde çalışılan süre için kıdem tazminatı ödenmemişse, bu süre aynı işverende geçen sonraki hizmet süresine eklenerek son ücret üzerinden kıdem tazminatı hesaplanmalıdır. Zamanaşımı definin ileri sürülmesi halinde önceki çalışma sonrasında ara verilen dönem on yılı aşmışsa, önceki hizmet bakımından kıdem tazminatı hesaplanması mümkün olmaz.

İşçinin kamu kurumlarında işçi olarak çalıştığı sürelerin birleştirilebilmesi için, önceki çalışmaların fesih şekli itibarıyla kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde sona ermesi gerektiği 1475 sayılı Yasanın 14/5 maddesinde açık biçimde düzenlenmiştir.

İşyerinde memur ya da sözleşmeli personel olarak çalışmış olan ve kendi isteği ile ayrılarak başka bir kamu kurumunda işçi olarak çalışmaya başlayan işçi yönünden yapılan işlemin prosedür gereği olduğunda söz edilemez. İşçi daha iyi şartlarda ve ayrı bir statüde çalışma yolunu seçmiştir. Bu itibarla istifa ile sona eren memur ya da sözleşmeli personel döneminin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınması doğru olmaz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları da bu doğrultudadır (Yargıtay H.G.K. 15.10.2008 gün 2008/9-586 E, 2008/ 633 K. 28.11.2007 gün 2007/9-814 E, 2008/896 K.).

İstifa ile sona ermemiş olan memuriyet dönemi ile sözleşmeli personel olarak çalışılan süreler, 1475 sayılı yasanın 14 üncü maddesinin altıncı fıkrasında sözü edilen özel tavan gözetilmek suretiyle tazminat hesabında dikkate alınmalıdır.

Somut olayda, çekışmeli vakıalar hakkında toplanan delillerin tartışılması ve değerlendirilmesi sonucunda, davacı işçinin kendi isteği ile memuriyete geçmek için 25.08.2003 tarihli dilekçesiyle başvuruda bulunması sonucu memur statüsüne geçtiği anlaşılmaktadır.

Saptanan bu durum karşısında ve yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulduğunda, davacının iş akdini haklı nedene dayanmadan eylemli olarak feshettiği anlaşıldığından kıdem tazminatı talebinin reddi gerekirken kısmen kabulüne karar verilmesi isabetsizdir."

19. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 7/4/2016 tarihli ve E.2014/36553, K.2016/8730 sayılı kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine göre; davacı işçi, fesih tarihinde yaş hariç diğer emeklilik koşullarını sağlamış, bu tarih itibari ile kıdem tazminatına hak kazanmıştır. Davacının bu yönde iradesini açıklamaması ve kurumdan aldığı belgeyi daha sonra ibraz etmesi hak kazanmayı ortadan kaldırmaz. Bu durum ancak muaccel olma ve temerrüt olgusunu etkiler. Ayrıca davacının iş akdini feshettikten sonra başka bir iş yerinde çalışmaya başlaması çalışma özgürlüğü kapsamında olup, davacının yasanın kendisine verdiği hakkı kullanması karşısında kötüniyetli davrandığından söz edilemez. Kanunda tanınan bu hakkın amacı, işyerinde çalışarak yıpranan ve bu arada sigortalılık yılı ile prim ödeme süresine ait yükümlülükleri tamamlayan işçinin, emeklilik için bir yaş beklemesine gerek olmadan iş sözleşmesini aktif sonlandırabilmesine imkân tanımaktır. Davacının kıdem tazminatı talebinin kabulü yerine, dosya kapsamına da uygun olmayan yazılı gerekçeyle talebin reddine karar verilmesi hatalıdır."

20. Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 14/12/2015 tarihli ve E.2015/6303, K.2015/34351 sayılı kararın ilgili kısmı şöyledir:

"İşçinin emeklilik nedeni ile iş sözleşmesini feshetmesinden kısa bir süre sonra, yeniden çalışmasını gerektirecek durumlar ortaya çıkabileceği gibi işçinin bu hakkını kendisi için daha olumlu sonuçlar doğurabileceğini düşündüğü bir başka işyerinde çalışma amacı ile de kullanması mümkündür. Sosyal Güvenlik Hukuku alanında, yaş koşulunu da gerçekleştirmek sureti ile emekli olan işçilere sigorta destek primi ödeyerek çalışma imkanı tanındığı da dikkate alındığında, 1475 sayılı İş Kanununun 14/1-5. maddesindeki düzenleme açısından, kanun koyucunun amacının işçinin çalışma yaşamını aktif olarak sonlandırması olduğundan bahsedilemez. Çalışmakta olduğu iş yerinde yıpranmış olan ve bu arada sigortalılık yılı ile prim ödeme süresine ilişkin yükümlülüklerin tamamlayan işçinin, kendisi için çalışma koşullarının daha olumlu olduğunu düşündüğü bir işyerinde çalışma amacı ile bu hakkını kullanması halinde Medeni Kanununun 2. maddesinde öngörülen dürüstlük kuralına aykırı davrandığı kabul edilemez. Yasa ile tanınmış emeklilik nedeni ile fesih hakkının kullanması ile birlikte kıdem tazminatına hak kazanılacağı kabulü gerekir. İşçinin hangi amaçla bu hakkı kullandığı, kıdem tazminatına hak kazanması açısından önem arz etmemektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 15/6/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, ilk derece mahkemesindeki yargılama sırasında Bağcılar SGM'nin sigortalılık hizmet süresinin 15 yıldan ve prim ödeme gün sayısının 3.600 günden fazla olduğunu gösteren 4/5/2015 tarihli yazısını sunmasına ve bu husus Duruşma Tutanağı ile sabit olmasına rağmen Bölge Adliye Mahkemesince bu durum gözardı edilerek karar verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Somut olayda kıdem tazminatına ilişkin davada ilk derece mahkemesi başvurusunun kendi iradesiyle memur olmak amacıyla istifa ettiğini belirterek Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin bir kararına (bkz. § 18) istinaden davayı reddetmiştir. Başvurucu, Yargıtayın yeni içtihadının kendi lehine olduğunu dile getirerek istinaf başvurusunda bulunmuş ve dilekçesine hem dayandığı Yargıtay kararlarını hem de Bağcılar SGM tarafından verilen yazıyı eklemiştir. Bölge Adliye Mahkemesi ise davacının ilk derece mahkemesinde emekliliğe hak kazandığına dair bir iddiada bulunmadığını, bu nedenle 6100 sayılı Kanun'un 357. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği istinaf dilekçesine ekli Bağcılar SGM tarafından verilen belgenin değerlendirme konusu yapılmadığını vurgulamış ve istinaf başvurusunu reddetmiştir (bkz. § 14).

25. Başvuruya konu yargılamada başvurusunun kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığının uyumsuzluğunun özünü oluşturduğu anlaşılmaktadır. Başvurucu, kıdem tazminatına hak kazandığını ileri sürmekte ve iddiasında 1475 sayılı Kanun'un "Kıdem tazminatı" kenar başlıklı 14. maddesinin (5) numaralı fıkrasına (bkz. § 16) dayanmaktadır. Başvurucuya göre bu düzenlemede aranan sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamladığından kıdem tazminatına hak kazanmalıdır. Başvurusunun dayandığı diğer bir husus ise Yargıtay 9. ve 22. Hukuk Dairelerine ait kararlardır. Anılan kararlarda sigortalılık yılı ile prim ödeme gün sayısına ait yükümlülükleri tamamlayan işçinin kendi iradesiyle istifa etse dahi kıdem tazminatına hak kazanacağına belirtildiği görülmektedir.

26. Bu bağlamda başvurusunun kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığına ilişkin uyumsuzlukta başvurusunun gerekli sigorta süresini doldurduğu ve prim ödeme gün sayısını tamamladığına yönelik olarak Bağcılar SGM'den alınan yazının davanın sonucuna etkili olduğu anlaşılmaktadır. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi de anılan iddiaları sonuca etkili görmüş fakat başvurusunun bu iddiaları ilk derece aşamasında ileri sürmediği gerekçesiyle istinaf istemini reddetmiştir. Hemen belirtmek gerekir ki bireysel başvurusunun konusu, başvurusunun kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmayacağı meselesi değildir. Sonuçtan bağımsız olarak bu uyumsuzluğun çözümü sırasında başvurusunun adil yargılanma hakkının güvencelerinden etkili şekilde yararlanıp yararlandırılmadığı hususu bireysel başvurusunun konusunu oluşturmaktadır.

27. Başvurucu, ilk derece mahkemesindeki 16/12/2016 tarihli Duruşma Tutanağını bireysel başvurusuna ekleyerek Bölge Adliye Mahkemesinin kabulünün dayanaksız olduğunu iddia etmekte ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Bu durumda bireysel başvuruda incelenmesi gereken hususun Bölge Adliye Mahkemesi kararı olduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafında yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Somut olayda başvurusunun istinaf talebi kabul edilmediğinden iddiaların adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

29. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" iharesinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

30. Mahkemeye erişim hakkı bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

31. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyumsuzluğun çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması *kanun yoluna* başvurma olarak nitelendirilmektedir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanmayı ve hınların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Adil yargılanma hakkı bir mahkeme kararına karşı üst yargı yollarına başvurabilmeyi güvence altına almamakla birlikte gerek suç isnadına bağlı yargılamalarda gerekse medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin yargılamalarda istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise bu kanun yolları yönünden de adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin sağlanması gerekir (*Hasan İştin*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 37).

32. Somut olayda istinaf başvurusunun esası incelenmeden reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

33. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

34. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen; kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

35. Başvuru konusu olayda başvurucunun istinaf başvurusunun 6100 sayılı Kanun'un 357. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği reddedildiği anlaşılmaktadır. Buna göre Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

36. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (*Yusuf Bilin*, B. No: 2014/14498, 26/12/2017, § 53; *AYM*, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

37. Yargılama usullerinin düzenlenmesinde usul ekonomisinin gözetilmesi, bu suretle iyi adalet yönetiminin de sağlanarak kamu yararının gerçekleştirilmesi Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biridir (*Levent Tütüncü*, B. No: 2015/3690, 18/7/2018, § 48).

38. İlk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmaların istinaf aşamasında dinlenememesinin ve istinafta yeni delillere dayanılmamasının meşru amacının en genel anlamda yargılamanın gerek ilk derecede gerekse istinaf aşamasında etkili bir şekilde incelenmesi ve nihayetinde yargılamanın usul ekonomisi gözetilerek makul sürede bitirilmesinin sağlanması olduğu anlaşılmaktadır.

iii. Ölçülülük

39. İstinaf başvurusunun reddi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

40. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik*, *gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (*AYM*, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

41. Somut olayda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışılmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

42. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli usul ve koşulların öngörülmesi, bu koşullar dava açmayı veya kanun yoluna başvurmayı imkânsızlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ancak mevzuatta öngörülen usul ve koşullara ilişkin kuralların açıkça yanlış uygulanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. *Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 38).

43. Bu bağlamda mahkemelerin iç işleyişlerine ilişkin süreçlerdeki aksama ve hatalardan kaynaklanan sorumluluk, yargısal koruma talep eden bireylere yüklenmemelidir. Bu bakımdan yargısal başvurularda dair mevzuatta öngörülen yükümlülüklerini yerine getiren kişilerin kendilerine atfedilemeyen ve tamamen mahkemelerden iç işleyişinden kaynaklanan hata ve aksamalardan sorumlu tutularak mahkemeye erişimlerinin engellenmesi bu hakka yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılabilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Hasan İştin*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 46).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

44. Başvuru konusu olayda, yargılamayı yapan mahkemeler öntündeki uyumsuzluğun çözümünde başvurucunun prim ödeme gün sayısı koşulu ile hizmet süresi koşulunu sağladığına dair Bağcılar SGM'den alınan belgenin oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Bölge Adliye Mahkemesi de bu hususa vurgu yapmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi gerekçesinde, başvurucunun ilk derecedeki yargılama boyunca 15 yıllık sigortalılık süresi ve 3.600 günlük prim ödeme koşulunu sağladığına dair bir beyanda bulunmadığını belirtmiştir.

45. Oysa ilk derecedeki yargılama sırasında 16/12/2016 tarihli Duruşma Tutanağı'nda; başvurucunun hizmet süresinin 15 yıldan, prim gün sayısının ise 3.600 günden fazla olduğunu belirten Bağcılar SGM'den alınan yazının dosyaya konulduğu ve davalı tarafın buna cevap vermek için süre istediği açıkça belirtilmiştir. Duruşma Tutanağı açıkça -Bölge Adliye Mahkemesinin kabulünün aksine- başvurucunun söz konusu koşulları sağladığına dair ilk derece aşamasında beyanda bulunduğunu ve delil sunduğunu göstermektedir.

46. Somut olayda başvurucunun 6100 sayılı Kanun'un 357. maddesinde öngörülen yükümlülüğünü yerine getirdiği hâlde Bölge Adliye Mahkemesi tarafından başvurucunun sorumluluğunu yerine getirmediğine dair kabulü, başvurucuyu istinaf kanun yolundan mahrum bırakmıştır. Söz konusu incelemenin yapılmaması nedeniyle uyumsuzluğun çözümü için esaslı nitelikteki iddia ve itiraz da derece mahkemelerince tartışılmamış, böylece başvurucu kusuru olmadığı hâlde orantısız bir yüke katlanmak zorunda kalmıştır.

47. Hemen helirmek gerekir ki uyumsuzluğun çözümünde etkili olan maddi vakıaların değerlendirilmesi, yorumlanması ve nitelendirilmesi derece mahkemelerinin takdirindedir. Bu bağlamda somut olayda başvurucunun kıdem tazminatından yararlanıp yararlanamayacağına ilişkin uyumsuzlukta maddi vakıaların değerlendirilmesi, yorumlanması ve nitelendirilmesi ve dolayısıyla başvurucunun kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığı yargı mercilerince değerlendirilecektir. Bireysel başvuruda incelenmiş olan husus

başvurucuya kanunun tanıdığı istinaf incelemesinin Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yapılmamasının başvurucuya orantısız bir külfet yükleyip yüklenmediğidir.

48. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

49. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir ...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

50. Başvurucu ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve 10.000 TL maddi tazminat ile 100.000 TL manevî tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

51. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

52. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevî zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

53. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak, ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen

bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağılı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aliğül Alkaya ve diğeri (2), §§ 57-59, 66, 67*).

54. İncelenen başvuruda istinaf incelemesinin yapılmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin Bölge Adliye Mahkemesi kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

55. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin dosyanın İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesine gönderilmesini sağlamak üzere mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

56. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

57. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harcın başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesine gönderilmesini sağlamak üzere Bakırköy 23. İş Mahkemesine (E.2016/168, K.2017/230) **GÖNDERİLMESİNE,**

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin **REDDİNE,**

E. 294,70 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE,**

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 15/6/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
İrfan FİDAN